

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

*“Психологічні особливості перебігу
екзистенційної кризи у ВПО під час війни”*

Виконала: здобувачка 2 курсу,
групи ПС-22-2вм
Спеціальності 053 «Психологія»
Кушнір К.Ю.
Керівник: Байер О. О.
канд. псих. наук, доцент

м. Дніпро
2024

АНОТАЦІЯ
випускної кваліфікаційної роботи магістра
Кушнір Катерини Юріївни
на тему:
“ Психологічні особливості перебігу екзистенційної кризи у ВПО під час війни”

Кваліфікаційна робота здобувача 2-го курсу, спеціальності 053 «Психологія» (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедра інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі психологічних особливостей перебігу екзистенційної кризи у ВПО під час війни.

У роботі здійснено теоретичний аналіз наукових праць, що стосуються проблематики дослідження кризових станів та екзистенційної кризи і її проявів зокрема. Особливий акцент робиться на особливостях прояву екзистенційної кризи у ВПО. Достатня увага приділяється також визначенню практичних рекомендацій з подолання екзистенційної кризи у ВПО.

Визначено категорійний апарат дослідження, проведено аналіз понять «криза», «екзистенційна криза». Установлено ситуації, що призводять до появи кризи в житті особистості. Установлено ступені проявів ознак кризи у особистості з поділом їх на поверхову, поглиблену та глибинну кризи. Визначено чинники, що впливають на глибину переживання кризи особистістю.

Систематизовано екзистенційні кризи особистості на наступні види: криза безглузглості, криза смислоутрати, криза неопитмального сенсу життя.

Установлено, що першопричиною виникнення екзистенційної кризи у особистості можна вважати її зіткнення з певною проблемною ситуацією, яка виходить за межі звичних сенсів буття.

З'ясовано, що екзистенційна криза – це переломний момент у житті особистості, коли старі схеми існування стають неактуальними, а замість них народжуються нові. Вона стає потенційним засобом формування нового власного

життєвого задуму у ситуації вибору найбільш простого способу реалізації життєвих планів.

У процесі дослідження психологічних особливостей проявів ознак екзистенційної кризи у ВПО встановлено, що ВПО однозначно потребують якісної психологічної допомоги для адаптації у нових умовах існування, оскільки їх психологічний стан сповнений тривожністю, переживаннями, негативними емоційними впливами тощо. У всіх без виключення ВПО діагностується психологічна травма.

Для визначення психологічних особливостей проявів екзистенційної кризи у ВПО та знаходження відмінностей їх проявів порівняно з не ВПО сформовано методичний інструментарій з наступних методик: шкала екзистенції А. Ленгле та К. Орглера (в адаптації С. Кривцової); Тест екзистенційних мотивацій (в адаптації В. Шумського); Тест смисложиттєвих орієнтацій Д. Леонтєва.

За результатами дослідження підтверджено концептуальну гіпотезу дослідження, яка полягає в тому, що екзистенційна криза для ВПО під час російсько-української війни має більш виражений характер проявів, ніж для решти популяції.

З урахуванням отриманих результатів дослідження розроблено комплексну програму психологічної допомоги ВПО у подоланні наслідків впливу екзистенційної кризи. В межах зазначеної програми запропоновано використати оптимальний варіант терапії – когнітивно-поведінкову терапію (КПТ).

Ключові слова: криза, екзистенційна криза, ВПО, військовий конфлікт, переживання кризи, криза сенсу життя.

SUMMARY

Master's graduation thesis

Kushnir Katerina

"Psychological Peculiarities of the Existential Crisis among IDPs during the War"

The qualification work of the applicant of the 2nd year, specialty 053 "Psychology" (Alfred Nobel University, Dnipro, department of innovative technologies in pedagogy, psychology and social work) is devoted to the problem of psychological features of the existential crisis in IDPs during the war.

In the work, a theoretical analysis of scientific works related to the problems of researching crisis states and existential crisis and its manifestations in particular is carried out. Particular emphasis is placed on the peculiarities of the manifestation of the existential crisis in IDPs. Sufficient attention is also paid to the definition of practical recommendations for overcoming the existential crisis in IDPs.

The categorical apparatus of the study was determined, the concepts of "crisis" and "existential crisis" were analyzed. The situations that lead to the emergence of a crisis in the life of an individual have been established. The degree of manifestation of the signs of a crisis in a personality is established, with their division into surface, deepened, and deep crisis. Factors affecting the depth of crisis experienced by the individual are determined.

Existential crises of personality are systematized into the following types: crisis of meaninglessness, crisis of loss of meaning, crisis of unquestionable meaning of life.

It has been established that the root cause of an existential crisis in an individual can be considered to be his encounter with a certain problematic situation that goes beyond the usual meanings of being.

It has been found that an existential crisis is a turning point in an individual's life, when old patterns of existence become irrelevant, and new ones are born instead. It becomes a potential means of forming a new own life plan in the situation of choosing the simplest way of implementing life plans.

In the process of researching the psychological characteristics of the manifestations of existential crisis in IDPs, it was established that IDPs definitely need high-quality

psychological help to adapt to new living conditions, as their psychological state is full of anxiety, worries, negative emotional influences, etc. All of them, including IDPs, are diagnosed with psychological trauma.

To determine the psychological characteristics of the manifestations of the existential crisis in IDPs and to find differences in their manifestations compared to non-IDPs, a methodological toolkit was formed from the following methods: the scale of existence by A. Lengle and K. Orgler (adapted by S. Kryvtsova); Test of existential motivations (adapted from V. Shumskyi); D. Leontiev's test of meaningful life orientations.

According to the results of the study, the conceptual hypothesis of the study was confirmed, which is that the existential crisis for IDPs during the Russian-Ukrainian war has a more pronounced nature of manifestations than for the rest of the population.

Taking into account the results of the study, a comprehensive program of psychological assistance to IDPs in overcoming the consequences of the existential crisis was developed. Within the limits of the specified program, it is proposed to use the optimal option of therapy - cognitive behavioral therapy (CBT).

Key words: crisis, existential crisis, IDPs, military conflict, crisis experience, crisis of the meaning of life.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЇ КРИЗИ ОСОБИСТОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЕРЕБІГУ У ВПО.....	8
1.1. Криза як психологічний феномен.....	8
1.2. Екзистенційна криза та особливості її проявів у особистості.....	18
1.3. Психологічні чинники виникнення та перебігу екзистенційної кризи у особистості.....	24
1.4. Психологічні особливості проявів ознак екзистенційної кризи у ВПО.....	29
Висновки до першого розділу.....	38
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕБІГУ ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЇ КРИЗИ У ВПО ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	43
2.1. Описання вибірки, психодіагностичного інструментарію та методів статистичного аналізу.....	43
2.2. Порівняльне дослідження психологічних особливостей перебігу екзистенційної кризи у ВПО та не ВПО.....	45
Висновки до другого розділу.....	55
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПОДОЛАННЯ ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЇ КРИЗИ У ВПО.....	57
Висновки до третього розділу.....	67
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	80